

Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Davranışlarına Yönelik Tutumlarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bağlamında Değerlendirilmesi: Eskişehir Örneği

The Attitudes of University Students towards Dating Violence within the Context of Gender Equality

Zerrin Sungur Taşdemir*, Mine Karakuş Yetkin**, Melis Karakuş***

Öz: Bir kadının yabancı bir kişiden gördüğü şiddet ve istismarın dinamikleri, bununla baş etme stratejisi, tanıdığı, yakın ilişki içinde bulunduğu bir kişiden gördüğü istismardan ve bununla baş etmek için geliştirdiği yöntemlerden farklıdır. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetle ilgili araştırmaların bu farklılıkları göz önünde bulundurması önemlidir. Bu kabulden yola çıkarak, söz konusu çalışma ile toplumsal cinsiyet algısı ve içkin ataerkil bakış açısı bağlamında Eskişehir'deki üniversitelerde okuyan öğrencilerin flört şiddeti davranışlarına yönelik tutum ve algılarını tespit edip ikisi arasındaki ilişki ortaya konmaktadır. Betimleyici tipte olan bu araştırma Mayıs 2020-Nisan 2021 tarihleri arasında Eskişehir'deki üniversitelerde örgün öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Covid 19 Pandemi koşullarında çevrimiçi olarak uygulanan araştırma 430 katılımcıyla tamamlanmıştır. Sonuç olarak araştırma bulguları üniversite öğrencilerinin kamusal alanı erkeklerle özel alanı kadınla ilişkilendiren geleneksel cinsiyetçi rolleri içeren ifadelere büyük oranda katılmadıklarını göstermektedir. Toplumsal cinsiyetçi tutum ve flört şiddeti tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla gençlerin flört döneminde maruz kaldıkları ve uyguladıkları şiddet davranışlarının azalmasına yönelik çalışmalar kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik duyarlılığın artırılmasının da önemli olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Flört Şiddeti, Toplumsal Cinsiyet, Üniversite Öğrencileri, Eskişehir.

Abstract: The dynamics of violence and abuse experienced by a woman from a stranger and her coping strategies are different from the abuse she has experienced from someone she knows and has a close relationship with, and the methods she develops to deal with it. Acknowledging the fact that it is crucial for research on violence against women to consider these differences, this study evaluates the attitudes and perceptions of university students in Eskişehir towards dating violence in the context of gender perception and reveals the relationship between the two. This descriptive study was conducted with students studying

* Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi Bölümü, E-Posta: zsungur@anadolu.edu.tr.

ORCID: 000-0002-0106-8600.

** Araş. Gör. Dr., Anadolu Üni., Açıköğretim Fakültesi Sosyoloji Prog., E-Posta: minekarakus@anadolu.edu.tr.

ORCID: 0000-0002-9868-9242.

*** Doktora Öğr., Anadolu Üni., Sosyal Bilimler Ens., Sosyoloji Bölümü, E-Posta: meliskarakus@anadolu.edu.tr.

ORCID: 0000-0003-1161-9071.

at universities in Eskişehir between May 2020 and April 2021. The research, which was applied online in the conditions of the Covid 19 Pandemic was completed with 430 participants. The research findings demonstrate that university students do not largely agree with the statements that include traditional sexist roles that associate the public sphere with men and the private sphere with women. There is a significant relationship between gendered attitudes and dating violence attitudes. Therefore, it is important to increase the gender equality awareness within the scope of studies and fieldworks aiming at reducing dating violence.

Keywords: Dating Violence, Gender, University, Students, Eskişehir.

Summary

Violence is a multifaceted phenomenon and it is difficult to make a clear definition. Based on the definition of the World Health Organization, violence is defined as “the use of physical strength and power of a person against himself, another person, a group or society, resulting in injury, death, psychological harm, maldevelopment or deprivation” (WHO, 2002: 5). Dating violence is a type of violence generates from gender discrimination, among teenagers and young adults. Although dating violence can occur between intimate partners, it is mostly directed at young women. In the current literature, different types of violence such as physical, psychological/emotional/verbal and sexual are defined (Wekerle & Wolfe, 1999; Price & Byers, 1999; Makepeace, 1981; Foshee et al., 2007; Yumuşak & Şahin, 2014).

Within this conceptual framework, the question of this study is “What are the attitudes of University Students in Eskişehir towards dating violence with regard to gender equality?”. With this question in mind, the study attempts to investigate gender attitudes of university students and its relationship with the perception of and attitudes towards dating violence. This question has been associated with radical feminist theory, with the assumption that the patriarchal structure that shapes the perceptions of gender equality will be effective in defining dating violence. With this regard the main purpose of this research is to investigate the relationship between attitudes towards gender roles and equality and attitudes towards gender-based dating violence.

For that purpose a descriptive study was conducted between May 2020 and April 2021 with students studying at universities in Eskişehir. During the field research period, the scale forms were applied online and completed with a sample of 430 participants. The analysis of the attitudes towards dating violence, which is the subject of this study, were measured by the Dating Violence Attitude Scale and the Gender Equality Scale. The Gender Equality Scale, developed by Gözütok, Toraman, and Acar-Erdol (2017) and Dating Violence Attitude Scale was developed by Price and Byers in 1999, and its validity and reliability study was conducted by Yumuşak and Şahin in 2014.

According to the data obtained from the research, students' awareness of gender equality is high in terms of women's participation in public sphere as independent individuals, and improving their intellectual and professional abilities. However, when considered in the context of intimate relationship, the rejection of the superior position of men and the subordinate position of women remained at lower rates. It is a critical finding in terms of the main research problem that students have a strong awareness of sexist judgments within regarding macro-level social problems, but they do not show the same level of awareness in the context of romantic relationships.

Findings on dating violence show that the participant students have a high level of awareness against the acts of violence experienced during dating. On the other hand, psychological violence perpetrated by men was found to be more acceptable than physical violence perpetrated by men. Therefore, it seems to be necessary to raise awareness that some behaviors such as jealousy, constraining and shouting, which may carry the risk of normalization during dating are violent behaviors that could be the signs of physically violent behaviors in the future.

Another significant point in the research findings is that male and women participants have different levels of awareness towards both gender equality and dating violence. The women participants' levels of accepting the attitudes that make women dependent on men and regard men as superior are lower than male participants. The fact that women participants have a higher level of awareness about gender equality and dating violence can be associated with the differentiation of experiences on these issues in daily life. The high awareness of women participants can be explained by the fact that they are more disadvantaged in terms of being restricted by gender stereotypes and being affected by dating violence as the findings of other studies in the field demonstrate (Polat et al., 2016, Hatipoğlu, 2010, Schiff and Zeira, 2005, Rivera-Rivera et al, 2007, Munoz-Rivas et al. 2007).

The asymmetry between the genders in terms of exposure to dating violence is also reflected in the research findings. The significant difference between the rate of those who agreed with the statement that women's use of physical violence in relationships cannot have any legitimate justification (78 percent) and the rate of those who agree that men's use of physical violence cannot have any legitimate justification (96 percent), actually shows that dating violence is not perceived and experienced symmetrical, at least in terms of physical violence. This empirically supports the feminist approach's argument that dating violence cannot be considered symmetrically and that the physical violence perpetrated by women is qualitatively different from the physical violence of men.

Finally, a significant relationship between gendered attitudes and dating violence attitudes is found in this research. Therefore, it could be suggested to include activities for raising gender equality awareness while planing and implementing measures preventing dating violence.

Giriş

Şiddet, oldukça geniş kapsamlı bir olgu olup net bir tanımının yapılması zordur. Mevcut literatürde genel kabul gören Dünya Sağlık Örgütü şiddeti “Kişinin sahip olduğu fiziksel gücünü ve kuvvetini, kendisine, bir başkasına, bir gruba ya da topluma karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya mahrumiyetle sonuçlanacak ya da sonuçlanma olasılığı yüksek olacak şekilde doğrudan ya da tehdit yoluyla kasti bir şekilde kullanması” şeklinde tanımlar (WHO, 2002: 5). Bu tanımdan yola çıkarak araştırmada, şiddet olgusu, kişinin fiziksel gücünü karşısındakini baskılamak için fiziksel, psikolojik ve cinsel yönde zarar verecek şekilde kullanması olarak ele alınmıştır. Dünyada ve ülkemizde, kadına yönelik şiddet sadece aile içi şiddetle sınırlı kalmamaktadır. Gençlerin flört ve evlilik öncesi aşamalarda da psikolojik/fiziksel bütünlüğe zarar verecek şiddet eğilimleri gösterdiği bir gerçektir. Araştırmanın ele aldığı mesele yani flört döneminde yaşanan şiddet içeren eylemler de makale kapsamında bu bağlamda değerlendirilmektedir. Keza kadına yönelik şiddet toplumsal cinsiyet temelli bir şiddettir, Türkiye’nin de taraf olduğu Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW), medeni halinden bağımsız olarak temel insan hakları ve özgürlükler kapsamında siyasi, kültürel, toplumsal, ekonomik ve diğer alanlarda yaşanan her türlü kadın erkek eşitsizliğini ayrımcılık olarak tanımlar (CEDAW, Bölüm 1, Madde 1). Kadına yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet de bu ayrımcılığın en derin ve en ağır tezahürüdür.

Flört şiddeti, “kişinin isteği ve oluru aranmaksızın bedenine ve cinselliğine yönelen her türlü davranış” (Yıldırım, 1998: 27) olarak tanımlanabilir. Flört şiddeti, genç bireyleri, bağımsız bir yetişkin olarak yaşam düzenlerini kurmaya başladıkları dönemde fiziksel ve psikolojik olarak son derece olumsuz şekilde etkileyen önemli bir toplumsal sorun olarak kabul edilmektedir. Bu noktada dikkat edilmelidir ki, şiddet olgusu, toplumsal olarak inşa edilmiş, sosyo-kültürel bir boyuta sahiptir (Aslan, vd., 2008: 6). Dolayısıyla kişinin isteği ve oluru olmadan onun bedenine, cinselliğine ve özgürlüğüne yönelen bir davranış toplumsal tanımlamalarla şiddet olarak görülmemesi riski taşır. Örneğin kıskançlık, ısrarlı takip, giyime, davranışlara karışma gibi davranışlar, sevginin ve ilişkiyi sahiplenmenin bir göstergesi olarak düşünülüp şiddet davranışı olarak tanımlanmayabilir (Aslan vd., 2008: 6). Bu durum da ilişki içinde şiddet davranışının tespitini zorlaştırmaktadır.

Flört şiddeti deneyiminin, maruz kalan kişinin ailesi, sosyal yaşamı, eğitimi ve iş hayatı üzerinde uzun süreli ve kalıcı etkileri olabilir. Aynı zamanda, bu sorun göz ardı edildiği ve ilişkinin olağan akışı içinde görüldüğü sürece gerekli önlemlerin alınması da mümkün olamamaktadır. Bu meseleler ışığında bu makalede bulguları sunulmakta olan araştırma ile üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ve flört şiddetine yönelik tutum puanları, bu tutum puanlarını etkileyen faktörler ve toplumsal cinsiyetçi tutum ile flört şiddeti davranışlarına yönelik tutum arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır.

Flört şiddeti, ağırlıklı olarak lise ve sonrasına denk gelen yaş grupları arasında, cinsiyet ayırımına dayalı baskılar sonucu doğan bir şiddet türüdür. Flört şiddeti, yakın ilişki içindeki partnerler arasında görülebilmekle birlikte, çoğunlukla genç kadınlara yönelir. Mevcut alanyazında şiddetin fiziksel, psikolojik/duygusal/sözel ve cinsel olmak üzere farklı türlerinden bahsedilir (Wekerle ve Wolfe, 1999; Price ve Byers, 1999; Makepeace, 1981; Foshee vd., 2007; Yumuşak ve Şahin, 2014).

Bu çalışmanın temel konusu, Eskişehir’de üniversite lisans ve ön lisans eğitimi alan öğrencilerin flört aşamasında yaşanan şiddet eylemlerine yönelik tutumlarının tespit edilmesidir. Bu konu çerçevesinde toplumsal cinsiyet eşitliği algısı ve içkin ataerkil bakış açısının tespiti ve bu durumun flört şiddeti algısı ve deneyimiyle olan ilişkisi sorgulanmaktadır. Bu mesele toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik algıları şekillendiren ataerkil yapının kişilerin flört şiddetini belirli bir şekilde tanımlamalarında etkili olacağı kabulü feminist kuram ile açıklanabilir. Feminist kuram, şiddetin, toplumsal cinsiyet rollerinin çatışması ya da kişilerin bu rollerin dışına çıkması durumunda, toplumsal olarak inşa edilen roller ve beklentiler kaynaklı olarak ortaya çıktığını ileri sürer (Wekerle ve Wolfe, 1999; Karabulut ve Öztürk, 2017).

Feminist Kuramlar ve Aile İçi Şiddet Kuramı Bağlamında Flört Şiddetini Tartışmak

Lawson (2012), yakın partner şiddetine yönelik yaklaşımları analiz ettiği çalışmasında 1970’lerden itibaren literatürde toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve flört şiddeti/yakın partner şiddetinin iki temel kuramla açıklandığını belirtir (ayrıca bkz., Altınay ve Arat, 2008: 51; Winstok, 2013; DeKeseredy ve Schwartz, 2013). Feminist kuram ve aile içi şiddet kuramı olmak üzere her iki kuram da çiftler arasında yaşanan şiddeti yapısal bağlamı içinde ele alır. Aile içi şiddet kuramı aile içindeki güç ilişkileri temelli çatışmayı evrensel ve kaçınılmaz bir olgu olarak ele alırken, şiddeti de bu çatışmanın bir unsuru olarak tanımlar (Straus, 1979; Gelles ve Straus, 1979’den akt. Lawson, 2012: 575). Richard Gelles ve Murray Straus tarafından geliştirilen Aile içi şiddet kuramı, çiftler arasında yaşanan şiddet içeren çatışmaları, kardeşler arası çatışmalar, çocuk istismarı, yaşlı istismarı gibi farklı aile içi çatışmaların bir türü olarak değerlendirmektedir. Bu kurama göre, aileyi

topluma bağlayan bağların zayıflaması şiddeti tetikler; gelir, statü ve prestij gibi kaynakların eksikliği aile içinde güç ilişkilerini etkilemektedir. Başka bir ifadeyle, bu yaklaşıma göre aile içi çatışma yapısal faktörlerle vücut bulur ve eşler arası şiddet başka kaynakların mevcut olmadığı durumlarda çatışmayı giderici bir strateji olarak ortaya çıkar (Lawson, 2012: 577-579).

Aile İçi Şiddet kuramını benimseyen kuramcılarının vurguladığı, şiddetin sistematik olarak uygulandığı ve kadınların da erkeklerin de şiddet mağduru olabileceklidir. Yine bu kuramcılar tarafından kadının uyguladığı şiddet ile erkeğin uyguladığı şiddet niteliksel olarak birbirinden farklılaştırılmamıştır. Bu yaklaşım içinde, pozitivist bir duruş sergileyen araştırmacılar, çatışmanın nedenleri ve sıklığını belirlemeyi amaçlamıştır¹. Patriyarkinin rolü şiddetin merkezi bir belirleyeni olarak ele alınmamıştır. Bu açıdan aile içi şiddet kuramı, kadına karşı toplumsal cinsiyetçi ayrımcılığı göz ardı etmesinden dolayı toplumsal cinsiyet körü bir yaklaşımdır. Tüm bu eksikliklerinden dolayı aile içi şiddet kuramları feminist yaklaşım tarafından eleştirilere tabi olmuştur. Aile içi şiddet kuramının şiddet deneyiminde cinsiyetler arası simetrik bir ilişki olduğu iddiasına itiraz getiren feminist kuram, flört şiddetinin asimetrik bir güç ilişkisinin yansıması olduğunu, erkeklerin daha yüksek oranda şiddet gösterdiğini ve kadınların şiddete başvurdukları anların ağırlıklı olarak öz-savunma amaçlı olduğunu ileri sürer (Lawson, 2012: 581).

Feminist kuramlar, yakın ilişkilerde şiddeti, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve patriyarkal yapıları merkeze alarak analiz ederler. Patriyarkal yapılar erkeklerin egemen kadınların da bağımlı statüsünü temel alır (Wekerle ve Wolfe, 1999: 444). Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenildiği ve yeniden üretildiği toplumsallaşma sürecinde, duygusal, bakım verme gibi roller kadınlara atfedilir ve kadınlar tarafından içselleştirilir. Diğer yandan otoriter, baskı kurma hakkı tanıyan, kontrol eden ve kadınları kısıtlayıcı davranışları içeren roller erkeklerle özdeşleştirilir ve onlar tarafından içselleştirilir. İşte çift şiddetini inceleyen feminist kuramlar, meselenin merkezine bu güç eşitsizliğini konumlandırırlar. Tam da bundan dolayı feminist kuramcılar kasıtlı olarak “aile içi şiddet”, “eş şiddeti” gibi nötr ifadeler yerine “kadına yönelik şiddet” gibi toplumsal cinsiyete duyarlı ifadeler kullanırlar (Lawson, 2012: 580). Feminist kuram, flört döneminde romantik ilişkilerde yaşanan şiddetin, salt şiddet eyleminin sıklığı ve niteliğinin ölçümü ekseninde değil,

¹ Straus, geliştirdiği Anlaşmazlık Taktikleri Ölçeğine dayalı ampirik bulgular üzerinden geliştirdiği yaklaşımıyla partner şiddetini çiftler açısından simetrik bir şekilde tanımlamış, bu tanıma kadına yönelik erkek şiddeti ve erkeğe yönelik kadın şiddetini içeren eylemleri dahil etmiştir (Straus, 1979; Winstok, 2013: 24). Benzer şekilde, Langhinrichsen-Rohling (2010) de yakın ilişkilerde şiddet eyleminin çift yönlülüğünün altını çizerek, kadınların da erkekler kadar şiddet eylemi sergilemeye açık olduklarını öne sürmüştür. Langhinrichsen-Rohling (2010)'in öne sürdüğü bu yaklaşımı eleştiren Stark (2010), bu kuramın partnerler arası şiddetin tarihsel, bağlamsal koşullarını, motivasyon ve bireyler açısından anlamını dışladığını ileri sürer. Ayrıca, yine Stark (2010), Johnson (2010) gibi feminist araştırmacılar, simetrik iki yönlü partner şiddetinin daha hafif boyutta kavga niteliğindeki karşılıklılığına vurgu yaparak, bunun daha ağır şiddet eylemlerinden ve istismardan ayrı tutulması gerektiğini hatırlatırlar. Bu yazarlar eyleme odaklı açıklamaları eleştirerek, şiddetin ve çatışmanın bağlamsal koşulları içinde ele alınması gerektiğini, aynı şiddet eyleminden kadın ve erkeğin farklı şekillerde etkilendiğini vurgularlar (Dardis v.d., 2015: 140).

söz konusu toplumsallaşma süreçlerini, eşitsiz güç ilişkilerini ve bu güç ilişkileri içinde kadın ve erkeğin dengesiz konumunu da analize dahil edecek şekilde ele alınması gerektiğinin altını çizer.

Feminist kuram ile aile içi şiddet kuramının temel çatışma noktası, yakın ilişkilerde yaşanan şiddetin asimetrik/simetrik olması noktasındadır. Feminist kuramcılar, aile içi şiddet kuramcılarının iddialarına karşı çıkararak, erkeklerin şiddete kadınlardan daha fazla yatkın olduğu, kadınların ancak öz-savunma durumunda şiddete başvurduklarını ifade etmiştir. Buna ek olarak erkeklerin şiddet eylemleri niteliksel farklılık gösterir, erkeklerin uyguladığı şiddet sistemattir, sıklık gösterir ve birçok durumda fiziksel gücün zorbaca uygulanması söz konusudur. Ayrıca, Feminist kuramcılara göre yakın ilişkilerde yaşanan şiddet sadece ev içi şiddetin bir türü değildir, kadınların her türlü ikili ilişkileri içinde yaşadığı her tür baskı, şiddet ve aşağılamayı içerir. Şiddet yaşayan kadınların ilişkilerinin niteliği Feminist kuramcılar için bir önem arz etmez, hepsi şiddet çalışmalarına dahil edilir.

Feminist kuram içinde bazı yaklaşımlar, kadınları tabi kılan tahakküm mekanizmalarını daha geniş toplumsal yapılarla ilişkili olarak ele alarak erkeklerin, toplumsal yaşamdaki düşük statüleri kabul edilmiş maskülen normlarla tezat oluşturduğunda şiddete başvurduğunu öne sürer (Darvis vd., 2015: 140). Ancak, Feminist yaklaşımlar ekseriyetle sosyoekonomik statü, otorite eksikliği ya da toplumsal yaşamda saygınlık beklentisini şiddetin ikincil nedenleri olarak değerlendirir. Radikal Feministlerin ışık tuttuğu üzere, şiddetin sistemattik olarak uygulanmasında birincil belirleyen patriyarkal tahakküm ve cinsiyetçiliktir. Buna göre patriyarki, toplumsal eşitsizlikleri inşa eden ve yeniden üreten en temel toplumsal sistemdir.

Klasik feminist yaklaşımlar, yakın partner şiddeti ve flört şiddetini daha geniş kurumsal ve toplumsal bağlamı içinde erkeğin kadın üzerindeki tahakküm mekanizması olarak ele alır (Hester ve Donovan, 2009'den akt., Dardis, vd, 2015: 140). Tahakküm mekanizmaları üzerine odaklanan kuramlar ise erkeğin o ilişki içinde maddi kaynak ya da güç açısından kendisini yetersiz hissettiğinde baskıcı kontrol mekanizmalarına başvurduğu görüşüne dayanır (Hornung, McCullough ve Sugimoto, 1981; Hotaling ve Sugarman, 1986'den akt., Dardis, vd., 2015: 141). Yapısal eşitsizliklere odaklanarak makro ölçekte şiddeti değerlendiren bu yaklaşımları temel alan çalışmalar sosyo-ekonomik statü, toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollere dair görüş/inanış/algılar, ilişki içinde kontrol ve tahakküm ilişkileri gibi değişkenleri irdelerler (Dardis vd., 2015). Hem feminist yaklaşımlar hem de tahakküm ve kontrol temelli yaklaşımlar, flört döneminde yaşanan şiddetin, erkeklerin geleneksel ataerki toplumsal cinsiyetçi rollerine uygun olarak sahip olmaları gerektiğini düşündükleri ekonomik güç ve kontrol gücü açısından yetersizlik durumunda ortaya çıktığını ifade eder.

Radikal feminist yaklaşımın bu çalışma için önemi, Ertürk'ün (2015: 39'den akt., Taşdemir Afşar, 2015: 730) de ifade ettiği üzere, kadına yönelik şiddetin temelinde tüm toplumsal kurumları biçimlendiren ataerkil anlayış içinde “kadını yerinde tutma” amacı yattığına dair vurgusudur. Radikal feminist yaklaşımın flört şiddeti temelinde kadına yönelik şiddete sunduğu bir diğer katkı da ataerkilliğin, erkek iktidarının ve şiddetin bağlantısını kurmasını merkeze almasıdır (Ritzer ve Stepnisky, 2014: 465). Radikal feminist yaklaşım, özellikle flört şiddetine yönelik tutumlar değerlendirilirken kadının ve erkeğin uyguladığı şiddet eylemlerine yönelik kabulde olan farklılıkların ataerkillik olgusuyla açıklanması açısından önemlidir. Zira, Walby'nin de (2016) dile getirdiği üzere, radikal feminist açıklamalar, erkeğin kadına yönelik şiddetinin açıklanmasında yapısal analizi mümkün kılmaktadır.

Flört Şiddeti Üzerine Yakın Dönem Çalışmalar

Yakın zamana kadar Türkiye'de kadına yönelik şiddet çalışmalarının daha çok aile kurumuna, evliliğe ve fiziksel şiddete ağırlık verdiği söylenebilir (Karatay v.d., 2018: 63). Kadına yönelik şiddetin farklı boyutları (psikoloji, ekonomik, cinsel, dijital şiddet) ve farklı bağlılıklar içinde (flört, partner, sevgililik) gerçekleşen şiddete ilişkin çalışmaların 2000'ler sonrasında hız kazanmaya başladığı görülmektedir. Ancak aile içi şiddetin önüne geçilmesinde, evlilik öncesinde flört aşamasında risk faktörlerinin ve tehlike sinyallerinin tespiti önemlidir. Karatay vd.'nin de ifade ettiği gibi, evlilik öncesi dönemden başlayarak şiddet o ilişki içinde meşru bir zemin kazanma riski taşır (2018: 63).

Türkiye'de flört şiddeti bağlamında değerlendirilebilecek kadına yönelik şiddet ile ilgili ampirik çalışmalara bakıldığında, en kapsamlı çalışma, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yürütülen 1995 tarihli Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları araştırmasıdır. Bu çalışmayı, 2006-2007 yıllarına Ayşe Gül Altınay ve Yeşim Arat tarafından gerçekleştirilen “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet: Sorun Tespiti ve Mücadele Yöntemlerinin Analizi” çalışması takip eder. 2008 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen “Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet” raporu da yine aynı enstitünün 2014 yılında “Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırması takip etmiştir (Afşar, 2015: 742).

Alan bulguları tematik olarak ele alındığında, aile içi şiddete maruz kalan kadınların deneyimleri ve genel olarak aile içi şiddet ve flört şiddetine ilişkin algı boyutları olmak üzere iki temel başlık ortaya çıkmaktadır. Deneyim boyutunda şiddete maruz kalan kadınlar ve şiddet uygulayan erkeklerin sosyo-demografik özellikleri, şiddetin süresi, niteliği, sonuçları, şiddete uğrama sebepleri, genel olarak şiddetin toplum içinde yaygınlığı ortak noktalardır. Bu çalışmalarda öne çıkan önemli bir bulgu da kadınların şiddete verdiği tepki veya tepkisizliktir.

Yıldırım'ın (1998), beş büyükşehirdeki kadın sığınma evlerinde 112 kişiyle gerçekleştirdiği çalışması bu makale kapsamında dikkate değer bulgular sunmaktadır. Bu çalışmanın ortaya koyduğu önemli bir bulgu, araştırmaya katılan kadınların neredeyse yarısı arkadaşlık ederek ya da kendi rızasıyla kaçarak evlenmiş ve evliliğinde şiddete uğramıştır (1998: 80). Yazar, kendi rızasıyla tanınarak ve isteyerek evlenen kadınların şiddet yaşamasını çarpıcı bir bulgu olarak yorumlarsa da flört şiddeti açısından değerlendirildiğinde, hiçbir bağlayıcılığı olmadığı halde şiddet içeren ilişkiyi sürdürmek ve bunu evliliğe taşımak özellikle ele alınması gereken toplumsal bir sorun olarak değerlendirilmelidir. Yine bu araştırmanın ortaya koyduğu önemli bir bulgu da kadınların sığınma evlerine gelmeden önce uzun süre şiddete maruz kaldıklarıdır. Yıldırım'ın (1998: 87) ifadesiyle "Bıçak kemiğe dayanmadan şiddetin olduğu ev ve erkeği terk etmediğini göstermektedir". Bu durum flört şiddeti için de açıklayıcı kabul edilebilir, zira gerek tehditlerden dolayı gerek kendini suçlu görme ve çarpık sevgi ve ilişki algısından dolayı flört döneminde bile kadınlar şiddete uğradıkları halde ilişkilerini devam ettirme eğilimi göstermektedir. Ayrıca Yıldırım'ın çalışmasında ortaya koyduğu üzere, araştırmaya katılan şiddete maruz kalmış kadınların % 75'inin 20 yaşını tamamlamadan önce bir erkekle ilişki içinde olmasıdır (1998: 79). Bu veri, güvenli, sağlıklı bir ilişkinin kurulması ve sonrasında yine şiddetsiz ve sağlıklı aile içi ilişkilerin sürdürülmesi açısından ergenlik dönemi ve genç yaş gruplarıyla yapılacak çalışmaların önemine işaret etmektedir.

Altınay ve Arat (2008)'in çalışması fiziksel şiddete maruz kalma ile eş seçimi ve aile desteği arasındaki ilişki ortaya konmuştur (Altınay ve Arat, 2008: 104). Bu nokta da flört ve tanışma döneminde bireylerin riskli davranışları ve bunlara dair işaretleri iyi okuyup riskli, sağlıksız ilişkilerini ileride evliliğe taşımadan en kısa sürede sonlandırmaları açısından önemlidir. Yine aile desteği olan kadınlar hem flört ilişkilerinde hem de evliliklerinde yaşadıkları şiddetten uzaklaşma konusunda daha avantajlı bir konuma sahiptir. Zira Altınay ve Arat'ın (2008: 104) ortaya koyduğu üzere, kendileri tanışıp ailelerin onayını alarak evlenenler, görücü usulü ile evlenenlere ve kendileri tanışıp ailelerinin onayını almadan evlenenlere göre daha az şiddet görmektedir.

Literatürde konuyla ilgili ikinci grup araştırmalar, özellikle üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen flört şiddeti ve toplumsal cinsiyet kabullerine yönelik tutum ve algı ölçme çalışmalarını kapsamaktadır. Bu çalışmalar, katılan öğrencilerin flört şiddetine maruz kalma durumları ve demografik özellikleriyle de ilişki kurmaktadır. Son dönemde yapılan araştırmalar arasında, bu çalışma kapsamında da kullanılan Price ve Byers tarafından geliştirilip Yumuşak ve Şahin tarafından Türkçede geçerlik ve güvenilirliği sınanmış Flört Şiddeti Tutum Ölçeği'ni kullanan araştırmalara kısaca yer vermekte fayda vardır. Çoban vd. (2020), Aydın Adnan

Menderes Üniversitesinden 348 öğrenciyle gerçekleştirdikleri çalışmanın verilerine göre, erkeğin flörtte uyguladığı psikolojik şiddetin, erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddete oranla daha yaygın biçimde kabul edilebilir olduğu ortaya çıkmıştır (Çoban, vd., 2020: 103). Kadının flörtte uyguladığı psikolojik ve fiziksel şiddete yönelik tutum puanları ise anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Aynı ölçeği kullanan İftar ve Güler'in (2020: 163) çalışma sonuçlarına göre, araştırmaya katılan 645 üniversite öğrencisinin yarısından fazlası (%53) flört şiddetine maruz kaldığını belirtmiştir (2020: 163). Flört şiddeti tutum puanları yüksek olan öğrencilerin özelliklerine bakıldığında, parçalanmış ya da geniş aileye mensup olmak, çocuklukta şiddete maruz kalmak, akademik başarısızlık, alkol, sigara ve madde tüketiminin olduğu görülmektedir (İftar ve Güler, 2020: 161-163). Öğrencilerin tutumları açısından değerlendirildiğinde erkeğin flörtte uyguladığı psikolojik şiddetin en kabul edilebilir şiddet türü olup kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddet puanlara göre (Erkekler için 28, kadınlar için 26) daha az kabul edilebilir gözükmemektedir (İftar ve Güler, 2020: 157). Bu araştırmanın ortaya koyduğu önemli bir bulgu da kadın katılımcılar ve erkek katılımcıların tutumları açısından flört şiddeti kabul düzeylerindeki farklılıklardır. Erkek katılımcıların Erkeğin Flörtte Uygulanan Psikolojik Şiddet açısından farkındalıkları en düşük seviyededir. En yüksek farkındalık seviyesi ise Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel şiddete ilişkin kadın katılımcıların tutumlarında görülmektedir. Aynı ölçeği kullanan Çoban vd. (2020) ile İftar ve Güler'in (2020) bulguları psikolojik şiddete yönelik farkındalığın daha az olması ve fiziksel şiddete yönelik farkındalığın daha yüksek olması açısından paralellik göstermektedir. Bu durum, özellikle kıskanmak, kısıtlamak, gibi davranışların sevgi göstermenin bir yolu olduğuna dair gerçek dışı inanışların yaygın olarak kabul edilmiş olmasıyla açıklanabilir. İftar ve Güler (2020) ile Çoban vd. (2020) çalışmalarının bu araştırma açısından önemi aynı ölçeğin kullanılmış olması ve Eskişehir'deki öğrencilerin flört şiddetine yönelik tutumlarının ve tutum puanlarının yakın tarihlerde farklı üniversitelerde gerçekleştirilmiş çalışmalarla karşılaştırma imkânı verecek olmasıdır.

Kadın ve erkek katılımcılar arasında flört şiddetine yönelik farklı duyarlılık seviyelerine işaret eden başka bir çalışmada da, Karatay v.d. (2018), Anadolu'da bir devlet üniversitesinde Kredi Yurtlar Kurumunda kalan 500 öğrenciyle anket uygulaması gerçekleştirmiştir. Araştırmacıların yaptıkları anket çalışmasında kadınlarda şiddetle ilgili farkındalığın erkeklerden yüksek olduğu; aynı zamanda ihmal etme, alay etme, takip etme, sosyal yaşamı kısıtlama, aldatma ve kıskanma gibi davranışların kadınlara kıyasla erkekler tarafından daha az şiddet davranışı olarak algılandığı bulgulanmıştır (Karatay vd., 2018: 67). Aynı çalışmada katılımcıların % 30'u önceki flört ilişkilerinde en az bir kez şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir (Karatay vd., 2018: 68). Bu çalışmada altı çizilen önemli bir bulgu da öğrenciler tarafından sıklıkla deneyimlenen

flört şiddeti davranışlarının ilişkiyi güç kullanarak sürdürmek, davranışları baskı altına tutmak ve denetlemek, cinsel deneyime zorlamak, aşağılamak, kısıtlamak şeklinde olduğudur (Karatay vd., 2018: 68).

Flört şiddetinin etkisi ve asimetrik niteliği ile ilgili Polat vd. (2016) çalışması çarpıcı bulgular sunmaktadır. Polat vd. (2016) Kilis 7 Aralık Üniversitesinde 605 öğrenci ile anket çalışmasında 24 öğrenci (14 kadın 10 erkek) flört ilişkilerinde şiddete maruz kaldıklarını ve bunlardan 14'ü şiddet ve taciz sonucu yaralandıklarını belirtmiş olup gördükleri şiddetten dolayı hastaneye yatmak zorunda kaldığını, 4 kişi baygınlık geçirdiğini söylemiş, şiddet sonucu tıbbi yardım alan ve yaralananların kadın olduğu belirtilmiştir (Polat vd., 2016:376). Kadınların erkeklerden daha fazla fiziksel şiddete maruz kaldığı gerçeğine yönelik Polat v.d.'nin bulgusu literatürdeki benzer çalışmalarla da paralellik göstermektedir (bkz: Hatipoğlu, 2010; Schiff ve Zeira, 2005; Rivera-Rivera vd, 2007; Munoz-Rivas vd., 2007, akt. Polat vd., 2016: 377). Bu noktada, partner şiddetinde simetrik ilişkilere odaklanan yaklaşımlar temelinde kadının ve erkeğin de ilişkilerde eşit ölçüde şiddete başvurduğu yaklaşımlarına karşılık, feminist kuramın kadın ve erkeğin şiddetten etkilenme düzeylerinin aynı olmadığı, şiddetin ağırlıklı olarak kadınlar tarafından deneyimlendiği yönündeki eleştirilerini destekler niteliktedir.

Yakın zamanda üniversite öğrencileri ile yapılan flört şiddeti tutum araştırmaları bulguları değerlendirildiğinde, kadınların flört şiddetine yönelik farkındalığının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda erkek katılımcılar psikolojik şiddet kapsamına giren baskılayıcı davranışları kadın katılımcılara göre daha az düzeyde şiddet olarak değerlendirmektedir. Kadın ve erkekler açısından bu farklılık, özellikle flört ilişkilerinde erkeklerin farkında olmadan kadınları psikolojik flört şiddetine maruz bırakabileceğine dair güçlü sinyaller vermektedir.

Yöntem

Betimsel tıpte olan bu araştırmanın evrenini 2020-2021 öğrenim döneminde Eskişehir'deki üniversitelerde örgün öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Alan araştırması döneminde Covid 19 Pandemi koşullarında uzaktan eğitime geçilmesi nedeniyle araştırma takviminde geri kalmamak amacıyla ölçek formları çevrimiçi olarak uygulanmış ve 430 katılımcıyla tamamlanmıştır.

Çevrimiçi anket uygulaması, güçlü ve zayıf yanları açısından değerlendirildiğinde, bu uygulamanın, özellikle 'araştırmacı akademisyen' ve 'bilgi kaynağı öğrenciler'in karşılaştıkları alanın barındırdığı örtük iktidar ilişkisini büyük ölçüde ortadan kaldırdığı ifade edilebilir. Bu açıdan, bu uygulama tekniği, çoğunlukla dersliklerde mevcut öğrencilerle yapılan anket

uygulamalarına göre hem anonimlik hem de gönüllü katılımı sağlama açısından daha avantajlıdır. Öğrencilerle yüz yüze yapılan anket uygulamalarıyla kıyaslandığında çevrimiçi uygulama, katılma kararı, anket uygulamasının yeri ve zamanını belirleme konularında katılımcının inisiyatifine daha açıktır.

Yine çevrimiçi anket uygulamasının sağladığı katılım serbestliğinde kadın katılımcıların erkek katılımcılardan sayıca fazla olması, kadınların toplumsal cinsiyetle ilişkili meselelere daha duyarlı olduğunu da göstermektedir. Ancak çevrimiçi anket uygulamasının belirgin bir sınırlılığı örneklem belirleme yöntemlerinin uygulanmasını engellemesidir. Özellikle oranlı tabakalı örnekleme her grubun evreni temsil edecek şekilde dahil edilmesi imkanını zorlaştırmaktadır.

Bu çalışmanın konusu olan flört şiddetine ilişkin tutumların analizi ve bu tutumların toplumsal cinsiyet eşitliği algısıyla ilişkilendirilmesi nicel araştırma yöntemiyle, Flört Şiddeti Tutum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği ile ölçülmüştür.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği, Gözütok, Toraman ve Acar-Erdol (2017) tarafından geliştirilen “Erkeği üstün gören anlayış (EÜGA)” “Kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış (KEBKA)” olmak üzere iki faktörlü 13 maddeli ve 5’li Likert tipindedir.

Anket çalışması kapsamında uygulanan diğer ölçek Flört Şiddeti Tutum Ölçeği Price ve Byers tarafından 1999 yılında geliştirilmiş ve Yumuşak ve Şahin tarafından 2014 yılında geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Bu ölçek de 5’li Likert tipindedir ve 1 “kesinlikle katılmıyorum” ifadesine, 5 “kesinlikle katılıyorum” ifadesine karşılık gelmektedir. Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçeği, Kadının Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, Kadının Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği olmak üzere 4 faktörlüdür. Ölçeklerden alınan yüksek puanlar flört şiddetine yönelik kabul düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Price ve Byers, 1999).

Ölçek uygulaması ile elde edilen veriler SPSS 23 programıyla işlenmiş ve analiz edilmiştir. Verilerin normal bir dağılıma sahip olmaması nedeniyle parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U, Kruskal Wallis ve Spearman korelasyon analizi testleri uygulanmıştır. Bunların yanı sıra frekans, ortalama, ortanca ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

Araştırma Bulguları

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu bölümde katılımcıların yaş, cinsiyet, ikamet biçimi, ilişki durumu, anne-baba eğitim durumu ve okudukları fakülterlere göre dağılımları hakkında betimleyici veriler ele alınmıştır. Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların yaş ortalaması 22 olup 18-41 yaş aralığına uzanmaktadır. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde örneklemin ağırlıklı olarak kadın katılımcılardan oluştuğu ve erkeklerin toplam katılımcıların % 31’ini oluşturduğu görülmektedir, 2 katılımcı farklı cinsel yönelime sahip olduklarını belirtmiştir.

Katılımcıların ikamet biçimleri değerlendirildiğinde, ailesiyle birlikte yaşayanlar sadece örneklemin yüzde 18’ini kapsamakta, öğrencilerin çoğu kiralık evde bir ev arkadaşıyla ya da tek başına (yüzde 29, yüzde 23) ve yurtlarda (yüzde 19) kalmaktadır ancak çok küçük bir kısmı sevgilileriyle birlikte yaşamaktadır (yüzde 1.4).

Katılımcıların anne-baba eğitim durumu da toplumsal cinsiyet açısından dikkate değer bir farklılığa işaret etmektedir. Katılımcıların anne eğitim durumuna bakıldığında ağırlıklı olarak ilkokul mezunu oldukları (% 38,4) görülmekte, bunu lise ve üniversite mezunları (%22,5 ve %22,1) takip etmektedir. Ancak katılımcıların baba eğitimi ağırlıklı olarak lise (%27) ve üniversite (%31) seviyesindedir. Diğer yandan katılımcıların yaklaşık yüzde 80’inin annelerinin, yüzde 70’inin de babalarının üniversite mezunu olmadığı görülmektedir.

Sosyoekonomik statülerine dair istatistiklere bakıldığında örneklemin yüzde 40’ının ailelerinin düşük gelir seviyesine sahip oldukları (2020-2021’de beyan ettikleri gelirleri 3000 TL ve altı) görülmektedir.

Katılımcılar, ilişki durumu açısından değerlendirildiğinde, araştırma yapıldığı dönemde katılımcıların % 55’inin ilişkisinin olmadığı % 44’ünün ise romantik bir ilişkisinin olduğu göze çarpmaktadır. Kadın katılımcılar arasında bu fark neredeyse eşitken (ilişkisi olanlar %50,2 ilişkisi olmayanlar % 49,8), erkekler arasında bu fark daha açıktır (ilişkisi olanlar %32,8 olmayanlar %67,2).

Katılımcıların geldikleri şehirler, araştırmanın kapsamı ve temsil edebilirliği açısından önemlidir. Tablo 1’den de görüldüğü üzere, katılımcıların Türkiye’nin farklı şehirlerinden ve yurtdışından gelmiş olmaları, araştırmanın toplumsal cinsiyet eşitliği ve flört şiddeti tutumu konusunda bölgesel çeşitliliği de içermesini sağlamaktadır.

Tablo 1. Yaş Ortalaması, Anne-Baba Eğitim Durumu, Eskişehir’de İkamet Biçimi ve İlişki Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

	Toplam	Kadın	Erkek	Farklı Cinsel Yönelim
Katılımcı Sayısı	n=430	n=293	n=135	n=2
%	100	68,1	31,4	0,5
Yaş ortalaması	n=428	n=291	n=135	n=2
Aritmetik Ortalama (X)	22,07	21,85	22,53	22,5
En düşük-en yüksek değer	18-41	18-41	19-41	22-23
Standart Sapma (SD):	2,48	2,3	2,8	0,7
Eskişehir’deki İkamet Biçimi (%)	n=397	n=268	n=127	n=2
Öğrenci Yurdu/apart	22,7	28,4	11	-
Kira (Tek başına)	24,4	21,3	31,5	-
Kira (Ev arkadaşıyla)	31,5	26,5	40,9	100
Kız/erkek arkadaşıyla	1,5	1,8	0,8	-
Aile ile	19,6	22	15	-
Akraba İle	0,3	-	0,8	-
TOPLAM	100	100	100	100
İlişki Durumu (%)	n=425	n=289	n=134	n=2
Var	44,7	50,2	32,8	50
Yok	55,3	49,8	67,2	50
TOPLAM	100	100	100	100
Anne Eğitim Durumu (%)	n=417	n=285	n=130	n=1
İlkokul Terk	0,2	0,4	0,5	-
İlkokul Mezunu	38,4	38,9	37,2	-
Ortaokul Mezunu	16,8	17,9	14,6	-
Lise Mezunu	22,5	22,8	20,8	100
Üniversite Mezunu	22,1	20	26,9	-
TOPLAM	100	100	100	100
Baba Eğitim Durumu (%)	n=417	n=284	n=132	n=1
İlkokul Terk	0,2	0,4	-	-
İlkokul Mezunu	24,5	22,9	28	-
Ortaokul Mezunu	16,5	18,3	12,9	-
Lise Mezunu	27,5	29,2	22,7	100
Üniversite Mezunu	31,1	29,2	35,6	-
Lisansüstü	0,2	-	0,8	-
TOPLAM	100	100	100	100
Doğduğu Şehir (%)	n=430	n=293	n=135	n=2
Ankara	6,5	6,5	5,9	50
Antalya	3,3	3,4	3	-
Balıkesir	2,3	2,4	2,2	-
Bursa	7	8,2	4,4	-
Eskişehir	18,1	19,8	14,8	-
İstanbul	11,9	13,3	13,3	-
İzmir	5,3	5,1	5,9	-
Konya	2,6	2	3,9	50
Mersin	2,8	3,8	0,7	-
Diğer Şehirler	39,3	34,2	45,9	-
Yurt Dışı	0,9	1,3	-	-
TOPLAM	100	100	100	100

Katılımcıların fakültelere göre dağılımını gösteren Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere 21 farklı fakülteden ve 3 farklı üniversiteden öğrencilerin örnekleme dahil oldukları görülmektedir. Bu çeşitlilik, katılımcıların aldıkları akademik eğitim ve formasyonun toplumsal cinsiyetçi davranışlar ve flört şiddeti konusundaki farkındalıklarına etkisinin tespitini mümkün kılmaktadır.

Ancak örnekleme % 10'un üzerinde temsil edilen fakülteler Eğitim, İİBF ve Mühendislik fakülteleridir.

Tablo 2. Katılımcıların Fakülte ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Fakülte (%)	Toplam n=418	Kadın n=287	Erkek n=129	Farklı Cinsel Yönelim n=2
Eczacılık n (%)	22 (5,3)	16(5,6)	6(4,7)	-
Edebiyat	22 (5,3)	19 (6,6)	3 (2,3)	-
Eğitim	36 (8,6)	32(11,1)	4 (3,1)	-
Fen	15 (3,6)	14 (4,9)	1 (0,8)	-
Havacılık ve Uzay	42 (10)	21 (7,3)	20 (15,5)	1 (50)
Hukuk	30 (7,2)	19 (6,6)	11 (8,5)	-
İİBF	65 (15,5)	41 (14,3)	24 (18,6)	-
İletişim	24 (5,7)	19 (6,6)	5 (3,9)	-
Mimarlık ve Tasarım	25 (6)	21 (7,3)	4 (3,1)	-
Mühendislik	65 (15,5)	39 (13,6)	25 (19,3)	1 (50)
Sağlık Bilimleri	21 (5)	15 (5,2)	6 (4,7)	-
Diğer Fakülteler*	51 (12,2)	31 (10,8)	20 (15,5)	-

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumuna Yönelik Bulgular

Anket uygulaması sürecinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği (TCEÖ) ile öğrencilerin, bir ilişkide erkeklerin üstünlüğünü ve kadınların bağımlı konumunu destekleyen ifadelerle katılma seviyeleri ölçülmüştür. Veriler normal dağılım göstermediğinden ve analizlerde parametrik olmayan testler uygulandığından öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği tutumları, puan ortancaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin TCEÖ'den alabilecekleri maksimum puan "65" minimum puan "13"tür. Yüksek puan, öğrencinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin geleneksel bir anlayışa sahip olduğunu düşük puan ise eşitlikçi bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada öğrencilerin TCEÖ toplam puan ortancasının 16.00, TCEÖ'den aldıkları minimum puanın "13", maksimum puanın ise "51" olduğu saptanmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Katılımcılar, açık bir şekilde cinsiyetçi iş bölümü, iş hayatında cinsiyetçi ayrımcılık ve cinsiyetçi önyargıları reddedici bir tutum sergilemiştir.

Erkeği Üstün Gören Anlayış (EÜGA) alt boyutu; "Erkek kadına göre olaylara daha mantıklı yaklaşır", Erkek zeki olduğu için kadından daha başarılı olur", İş yaşamında erkeğe öncelik verilmelidir", "Siyaset erkeksi bir alandır", "Kadının özgürlüğü her zaman erkeğin denetiminde olmalıdır" vb. tutum ifadelerini içermektedir. Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış (KEBKA) boyutu; "Kadının erkekten çok para kazanması kadın erkek arasındaki ilişkiyi bozar", "Kadın

* Örneklemin %5'inden azını oluşturan fakülteler diğer başlığı ile ifade edilmiş olup bu fakülteler: Spor Bilimleri, Teknoloji, Turizm, Ulaştırma MYO, Yunus Emre MYO, Porsuk MYO, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Konservatuardır.

görüreceği kişiler için kocasının onayını almalıdır”, “Ailenin parasal harcamaları erkeğin kontrolünde olmalıdır” vb. tutum ifadelerini içermektedir.

Katılımcıların en yüksek oranlarla karşı çıktığı ifadeler erkekleri entelektüel olarak kadınlardan üstün gören (%97), bilimsel ve teknik çalışmalarda erkekleri daha başarılı olarak gören (%89) ve profesyonel yaşamda erkekleri daha yüksek statüye layık gören (yüzde 95) ifadelerdir. Yine kadınları her zaman erkeklerin kontrolü altında olması gerektiğini savunan ifadeye de katılımcıların neredeyse tamamı karşı çıkmıştır (yüzde 98). Dolayısıyla üniversite öğrencileri, erkeklige üstün olumlu özellikler yüklerken kadınları aşağı konumlayan önyargılara karşı son derece keskin bir duruş sergilemişlerdir.

Ancak, toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının bazı maddelerde yüksek çıkması genel olarak yüksek bir farkındalığın olduğu anlamına gelmemektedir. Örneğin, erkeklerin sorunların çözümünde kadınlara göre daha mantıklı ve akılcı yaklaşıkları ifadesi sadece katılımcıların %61’i tarafından reddedilmiştir. Kadınların finansal olarak partnerlerinden daha düşük seviyede olması gerektiği düşüncesine karşı çıkanların oranı yalnızca %67’de kalmıştır. Yine kadının birisiyle buluşmadan önce partnerinden izin alması gerektiği düşüncesine karşı çıkanların oranı ancak yüzde 56’dır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumlarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında katılımcıların toplumsal cinsiyetçi davranışa yönelik tutumlarının farklı demografik özelliklerine göre gösterdikleri değişkenlikler ele alınmaktadır. Toplumsal Cinsiyetçi tutum puan ortancalarının cinsiyet, ilişki durumu, anne-baba eğitim, ikamet biçimi, fakülte gibi farklı değişkenlerle olan ilişkisine dair bulgular değerlendirilmiştir. Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testlerine göre Toplumsal Cinsiyetçi tutum puan ortancalarının cinsiyete ($p<0.01$), Eskişehir’deki ikamet biçimine ($p<0,05$) ve katılımcıların eğitim gördükleri fakülteye göre ($p<0.05$) anlamlı bir şekilde değiştiği tespit edilmiştir. Ancak, puan ortancalarının anne-baba eğitim düzeyi, gelir durumu, ilişki durumu ve katılımcıların geldikleri şehre göre anlamlı farklılığa sahip olmadığı ($p>0.05$) ortaya konmuştur.

Tablo 3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği Alt Boyutlarını Etkileyen Faktörler

	EÜGA		KEBKA
Sosyo-Demografik Özellikler	N	Ortanca	Ortanca
Cinsiyet	427	-	-
Kadın	290	1,05	1,26
Erkek	135	1,32	1,84
Farklı Cinsel Yönelim	2	1,0	1,0
İstatistiksel Analiz*		H= 40,489 p=0,000	H= 44,774 p= 0,000
İlişki Durumu	423	-	-
Var	188	1,093	1,38
Yok	235	1,17	1,50
İstatistiksel Analiz**		Z= -1,903 p= 0,057	Z= -1,729 p=0,084
Anne Eğitim Durumu	415	-	-
İlkokul Terk	1	-	-
İlkokul Mezunu	159	1,11	1,44
Ortaokul Mezunu	70	1,14	1,38
Lise Mezunu	94	1,13	1,48
Üniversite Mezunu	91	1,17	1,49
Lisansüstü	-	-	-
İstatistiksel Analiz*	-	H= 1,0 p=0,910	H= 0,719 p=0,949
Baba Eğitim Durumu	415	-	-
İlkokul Terk	1	-	-
İlkokul Mezunu	102	1,13	1,47
Ortaokul Mezunu	67	1,10	1,38
Lise Mezunu	114	1,09	1,44
Üniversite Mezunu	130	1,19	1,46
Lisansüstü	1	-	-
İstatistiksel Analiz*	-	H= 1,263 p=0,939	H= 0,766 p=0,979
Eskişehir'deki İkamet Biçimi	394	-	-
Öğrenci Yurdu/apart	89	1,15	1,44
Kira (Tek başına)	97	1,10	1,42
Kira (Ev arkadaşıyla)	124	1,13	1,38
Kız/erkek arkadaşıyla	6	1,0	1,00
Aile/akraba ile	78	1,16	1,51
İstatistiksel Analiz*	-	H= 11,251 p=0,047	H= 8,759 p=0,119
Fakülte	-	-	-
Eczacılık	22	1,2	1,5
Edebiyat	22	1,1	1,1
Eğitim	36	1,1	1,4
Fen	15	1,0	1,4
Havacılık ve Uzay	42	1,1	1,5
Hukuk	30	1,0	1,3
İ.İ.B.F.	65	1,2	1,6
İletişim	24	1,0	1,5
Mimarlık ve Tasarı	25	1,0	1,1
Mühendislik	65	1,0	1,3
Sağlık Bilimleri	21	1,0	1,4
Diğer Fakülteler	51	1,2	1,6
İstatistiksel Analiz*		H=14,963 p= 0,184	H=16,808 p=0,114

*Kruskal-Wallis H (H değeri) ** Mann-Whitney U (Z değeri)

Tablo 3'den görüldüğü üzere, Kruskal Wallis H testi sonucuna göre kadın, erkek ve farklı cinsel yönelime sahip katılımcıların EÜGA ve KEBKA tutum puan ortancaları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($H = 40,489$, $p=0,000$; $H=44,774$, $p=0,00$). Bu veriler ışığında erkek katılımcıların cinsiyetçi tutumları kabul düzeylerinin daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Farkın hangi grup ve gruplar arasında olduğunu anlamak için hipotez ve Mann Whitney U testleri yapılmış ve Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır ($p<0.016$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre bu farkın kadın ve erkek katılımcıların arasında olduğu tespit edilmiştir ($U= 15,589,5$, $z= -6,33$, $p=0,00$).

İlişki durumu bağlamında değerlendirildiğinde ilişkisi olan katılımcıların EÜGA ve KEBKA tutumlarını kabul etme düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3). Ancak, Mann-Whitney U testi sonucuna göre bu durum anlamlı bir farklılığa işaret etmemektedir (EÜGA için $U = 20818$, $p=0,057$, $z= -1,903$, $r= -0,092$, KEBKA için ($U =10.383$ $p=0,084$, $z= -1,729$, $r= -0,084$).

Kruskal Wallis testi sonucuna göre, anne ve babanın eğitim durumuna göre katılımcıların TCEÖ alt boyutlarının puan ortancaları arasındaki fark anlamsız bulunmuştur (EÜGA ve KEBKA için $p >,05$, bkz. Tablo 3).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin alt boyutunda EÜGA tutum puan ortancalarının katılımcıların ikamet biçimleri açısından anlamlı bir farklılık sergilediği bulunmuştur ($H= 11,251$, $sd=5$, $p= 0,047$, bkz. Tablo 3). Farkın hangi grup ve gruplar arasında olduğunu anlamak için hipotez ve Mann Whitney U testleri yapılmış ve Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır ($p<0.005$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre bu farkın sevgilisiyle birlikte yaşayanlar ile aile/akrabaları ile yaşayanlar arasında olduğu tespit edilmiştir ($U=73$, $p=0.005$). Sevgilisiyle birlikte yaşayanların puan ortancalarının diğer ikamet biçimlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır. KEBKA alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve alt boyutlarının tutum puan ortancaları, katılımcıların öğrenim gördükleri fakülterlere göre değerlendirildiğinde, EÜGA puan ortancaları arasında ciddi bir farklılık görülmemektedir. Diğer yandan KEBKA puan ortancalarına bakıldığında Edebiyat ve Mimarlık Tasarım fakültesinden katılımcıların diğer fakülterlere göre daha yüksek bir farkındalığa sahip olduğu görülmektedir. Diğer yandan puan ortancaları genel olarak değerlendirildiğinde Fakülter temelinde Erkeği Üstün Gören anlayışa yönelik farkındalığın Kadını Erkeğe Bağımlı kılan anlayışa yönelik farkındalıktan daha yüksek olduğu söylenebilir Ne var ki, yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülterlere göre söz konusu puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$, bkz. Tablo 3).

Flört Şiddeti Tutumuna Yönelik Bulgular

Bu çalışma kapsamında, verilerin normal olmayan bir dağılım göstermesinden ve parametrik olmayan testlerin uygulanmasından dolayı tutum puan ortancaları değerlendirme kapsamına alınmıştır. Öğrencilerin Flört Şiddeti Tutum Ölçeği (FŞTÖ) den alabilecekleri maksimum puan “250” minimum puan “50”dir. Yüksek değer, Öğrencilerin flört şiddetine yönelik tutumların yönelik kabullerinin yüksek olduğunu düşük değer ise flört şiddeti tutumlarına yönelik kabullerinin düşük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada öğrencilerin FŞTÖ toplam puan ortancasının 102.00, minimum puanın “71”, maksimum puanın ise, “137” olduğu saptanmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, katılımcıların flört şiddeti tutumlarına yönelik kabullerinin yüksek olmadığını ortaya koymuştur. FŞTÖ dört alt boyuttan oluşmaktadır: Erkeğin Uyguladığı Psikolojik Şiddet (EUPŞ), Erkeğin Uyguladığı Fiziksel Şiddet (EUFŞ), Kadının Uyguladığı Psikolojik Şiddet (KUPŞ), Kadının Uyguladığı Fiziksel Şiddet (KUFŞ).²

Erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddetin kabul düzeylerine bakıldığında, psikolojik şiddet kabul düzeyinden daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Fiziksel şiddet içeren ifadeleri kabul etmeme oranı %90’lar düzeyindeyken psikolojik şiddet içeren ifadeleri kabul etmeme oranı %70-80’ler civarındadır, Dolayısıyla katılımcı öğrenciler fiziksel şiddete daha duyarlıyken psikolojik şiddete yönelik tutumlara görece daha düşük seviyede duyarlılık göstermektedir. Fiziksel şiddet ile ilgili ifadelerden cevap sıklığına göre diğer ifadelerle göre en düşük katılmama oranlı ifade “Bir erkeğin sevgilisini itmesinin asla iyi bir gerekçesi yoktur” (%88) olarak öne çıkmaktadır. Katılımcıların fiziksel şiddet içeren davranışlar açısından yaygın olarak en fazla duyarlı oldukları ifadeler ise “Bazı kadınlar sevgilileri tarafından tokatlanmayı hak eder” (%97), “Bir erkeğin sevgilisine vurması asla doğru değildir” (%97), “Bazen kıskançlık erkeği öyle delirtir ki sevgilisini tokatlamak zorunda kalır” (%97) “Bazen erkekler kendilerine hâkim olmadan sevgililerini yumruklarlar” (% 98).

Kadınların flörtte uyguladıkları fiziksel şiddete yönelik cevaplara bakıldığında genel olarak erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddete benzer oranlarla karşılaşılmakla birlikte, “Bir kadın,

² EUPŞ alt boyutu; “bir erkek sevgilisini aşağılamamalıdır”, “Bir kadın daima sevgilisinin söylediğini yapmalıdır”, Bir kadın, arkadaşlarıyla dışarıya çıkmadan önce sevgilisine sormalıdır”, “Bir erkeğin sevgilisine küfretmesi için asla iyi bir gerekçe olamaz”, Bir erkeğin çok sinirlendiğinde sevgilisine bağırması anlaşılabilir” vb. tutum ifadelerini içermektedir. EUFŞ alt boyutu, “Bir kadın, bir erkek ona vurduğunda ondan ayrılmalıdır”, “bazen erkekler kendilerine hâkim olmadıkları için sevgililerini yumruklayabilirler”, “Bazen kıskançlık erkeği öyle delirtir ki sevgilisini tokatlamak zorunda kalır” vb. Tutum ifadelerini içermektedir. KUPŞ alt boyutu “Eğer bir kadın, sevgilisine bağırıp çağırırsa bu o kişiyi gerçekten ciddi bir şekilde yaralamaz”, “Kadınların sevgililerine ne yapmaları gerektiğini söyleme hakları vardır”, “Bir erkek, arkadaşlarıyla dışarıya çıkmadan önce daima sevgilisine sormalıdır” vb. tutum ifadelerini içermektedir. KUFŞ alt boyutu, “Eğer hak ediyorsa bir kadının sevgilisine tokat atması normaldir”, “Bir kadının sevgilisini itip kakması çok da büyütülecek bir şey değildir”, “Bazen bir kadın, ona saygı göstereceğini diye sevgilisine vurmak zorundadır” vb. tutum ifadelerini içermektedir.

sevgilisi ne yaparsa yapsın ona vurmamalıdır” (%78), “Bir erkeğin sevgilisi tarafından tokatlanmasının asla bir gerekçesi yoktur” (%78), “Bir erkek, kadın ona tokat attığı zaman o kadından ayrılmalıdır” (%65) ifadelerine katılma sıklığı diğer ifadelere (ortalama % 90) göre oldukça düşüktür. Bu ifadelere katılım oranı, “bir kadın sevgilisi ona vurduğunda ondan ayrılmalıdır” ifadesine katılım oranı (% 91) ile karşılaştırıldığında, bu fark, erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddetin kadının uyguladığı fiziksel şiddetten daha ciddi ve tehlikeli olarak algılandığı şeklinde yorumlanabilir. Kadının fiziksel şiddet uygulaması özsavunma davranışı olarak algılanabildiğinden, koşulsuz olarak reddedilen bir tutum olarak değerlendirilmemiştir. Bu nedenle erkeklerin uyguladığı fiziksel şiddete göre kabul edilebilirliği daha yüksektir. Bu durum erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddetin kadının uyguladığı fiziksel şiddetten daha ciddi ve tehlikeli olarak algılanmasından da kaynaklanabilir.

Flört Şiddeti Alt Boyutlarının Puan Ortancalarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında katılımcıların flört şiddetine yönelik tutumlarının farklı demografik özelliklerine göre gösterdikleri değişkenlikler ele alınmaktadır. Flört şiddeti tutum ölçeğinin dört alt boyutunun cinsiyet, ilişki durumu, anne-baba eğitim, ikamet biçimi, fakülte gibi katılımcıların farklı kategorik değişkenleriyle olan ilişkisine dair bulgular değerlendirilmiştir. Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testlerine göre flört şiddeti tutum puan ortancalarının cinsiyete, ilişki durumuna ($p<0.01$), ve katılımcıların eğitim gördükleri fakültele göre KUFŞ puan ortancasının ($p<0.05$) anlamlı bir şekilde değiştiği tespit edilmiştir. Ancak, katılımcıların ikamet biçiminin, anne-baba eğitim düzeyinin, katılımcıların geldikleri şehirlerin puan ortancalarının farklılık göstermelerine rağmen bu farklılığın anlamlı bir ilişkiye işaret etmediği ($p>0.05$) ortaya konmuştur.

Tablo 4. Flört Şiddeti Alt Boyutlarını Etkileyen Faktörler

	N	EUPŞ Ortanca	EUFSŞ Ortanca	KUPŞ Ortanca	KUFSŞ Ortanca
Sosyo-Demografik Özellikler					
Cinsiyet	427				
Kadın	290	1,13	1,02	1,28	1,22
Erkek	135	1,57	1,11	1,63	1,37
Farklı Cinsel Yönelim	2	1,0	1,0	1,0	1,0
İstatistiksel Analiz*		H=56,791 p=0,000	H=11,049 0,004	p= H=29,651 0,000	p= H=13,159 p=0,001
İlişki Durumu	423				
Var	188	1,24	1,03	1,38	1,25
Yok	235	1,28	1,07	1,40	1,28
İstatistiksel Analiz**		Z=-0,877 p= 0,380	Z=-1,450 p=0,147	Z=-0,661 p=0,579	Z=-1,177 p=0,239
Anne Eğitim Durumu	415				
İlkokul Terk	1	-	-		
İlkokul Mezunu	159	1,21	1,07	1,34	1,26
Ortaokul Mezunu	70	1,32	1,04	1,39	1,30
Lise Mezunu	94	1,30	1,03	1,35	1,20
Üniversite Mezunu	91	1,18	1,04	1,52	1,28
Lisansüstü	-	-	-		
İstatistiksel Analiz*		H=3,70 p=0,448	H=0,790 p=0,940	H=5,583 p= 0,233	H=1,495 p= 0,828
Baba Eğitim Durumu	415				
İlkokul Terk	1	-	-		
İlkokul Mezunu	102	1,18	1,03	1,24	1,11
Ortaokul Mezunu	67	1,29	1,09	1,37	1,37
Lise Mezunu	114	1,27	1,04	1,41	1,29
Üniversite Mezunu	130	1,31	1,03	1,44	1,35
Lisansüstü	1	-	-	-	-
İstatistiksel Analiz*		H=5,435 p=0,365	H=1,393 0,925	p= H=5,258 p= 0,385	H=9,584 p= 0,088
Eskişehir'deki Biçimi	383				
Öğrenci Yurdu/apart	88	1,16	1,07	1,27	1,26
Kira (Tek başına)	93	1,29	1,01	1,44	1,30
Kira (Ev arkadaşıyla)	122	1,27	1,06	1,36	1,20
Kız/erkek arkadaşıyla	6	1,33	1,00	1,33	1,41
Aile/akraba ile	74	1,29	1,07	0,88	1,31
İstatistiksel Analiz*		H=2,912 p=0,573	H=4,228 p=0,376	H=3,923 p= 0,416	H=1,004 p= 0,909
Fakülte	418				
Eczacılık	22	1,31	1,13	1,31	1,47
Edebiyat	22	1,13	1,09	1,22	1,38
Eğitim	36	1,11	-	1,37	1,04
Fen	15	1,26	1,16	1,26	1,46
Havacılık ve Uzay	42	1,21	1,04	1,30	1,14
Hukuk	30	1,31	-	1,41	1,12
İ.İ.B.F.	65	1,40	1,07	1,48	1,35
İletişim	24	1,16	-	1,41	1,45
Mimarlık ve Tasarı	25	1,12	-	1,20	1,20
Mühendislik	65	1,07	-	1,38	1,12
Sağlık Bilimleri	21	1,31	1,05	1,10	1,11
Diğer Fakülteler	51	1,43	1,13	1,52	1,41
İstatistiksel Analiz*		H=19,26 p= 0,056	H=19,14 p=0,059	H= 13,35 p= 0,271	H= 26,95 p= 0,005

* Kruskal-Wallis H (H değeri) **Mann-Whitney U (Z değeri)

Yapılan istatistiksel değerlendirmede kadın, erkek ve farklı cinsel yönelime sahip katılımcıların EUPŞ (H=56,791, p=0,00), EUFŞ (H=11,049, p=0,004), KUPŞ (H=29,651, p=0,00) ve KUFŞ (H=13,359, p=0,001) tutum puan ortancaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (bkz. Tablo 4). Farkın hangi grup ve gruplar arasında olduğunu anlamak için hipotez ve Mann Whitney U testleri yapılmış ve Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır (p<0.016). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre her dört alt boyut için de bu farkın kadın ve erkek katılımcıların arasında olduğu tespit edilmiştir (EUPŞ: U= 13,268, z= -7,48, p=0,00; EUFŞ: (U = 17936,5 p=0,001, z= -3,303; KUPŞ: U = 13961,5 p=0,000, z= -5,269; KUFŞ: U=15843, z= -3,591 p=0,000).

Bu veriler ışığında kadın katılımcılarla farklı cinsel yönelime sahip katılımcıların erkek katılımcılara göre erkeğin uyguladığı psikolojik ve fiziksel şiddet eylemlerini kabul etme düzeylerinin daha düşük olduğunu söyleyebiliriz. Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddet alt boyutunda bu farklılık fiziksel şiddete göre daha belirgindir. Başka bir ifadeyle, Erkeğin uyguladığı fiziksel şiddet tutumlarına yönelik katılımcılar birbirine yakın bir kabul seviyesine sahiptir. Diğer yandan kadın katılımcıların, EUFŞ davranışlarına yönelik farkındalıklarının (1,02) psikolojik şiddet farkındalıklarından (1,13) daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkek katılımcılarda da benzer şekilde erkeklerin uyguladıkları fiziksel şiddet farkındalığı (1,13) daha yüksektir (EUPŞ= 1,56). Mevcut veriler ışığında aradaki cinsiyet temelli farklılıklarla birlikte erkeğin uyguladığı psikolojik şiddetin fiziksel şiddete göre daha az bir görünürlüğe ve daha yüksek bir kabul etme seviyesine sahip olduğu tespitinde bulunulabilir.

Kadının flörtte uyguladığı şiddet alt boyutları bağlamında kadın katılımcıların KUPŞ puan ortancaları 1,28, erkeklerin puan ortancaları ise 1,63'tür. KUFŞ tutum puan ortancaları kadınlarda 1,22 erkeklerde ise 1,37'dir. Farklı cinsel yönelime sahip katılımcılar ise puan ortancası 1,0 olarak en düşük kabul seviyesine sahiptir. Katılımcıların cinsiyetlerinin, kadının uyguladığı psikolojik ve fiziksel şiddet tutumlarını kabul etme düzeylerindeki farklılığı etkilediği ortadadır. Ancak bu etki düzeyi erkeğin uyguladığı psikolojik ve fiziksel şiddet üzerinde cinsiyetin etkisi kadar yüksek değildir.

Katılımcıların ilişki durumlarına göre Flört Şiddeti Tutum Ölçeği alt boyutları değerlendirildiğinde, ilişkisi olan katılımcıların ilişkisi olmadığını söyleyen katılımcılara göre daha düşük puan ortancasına sahip oldukları görülmektedir (bkz. Tablo 4). Bu veri de ilişkisi olanların flört şiddeti tutumlarını kabul etme düzeylerinin ilişkisi olmayanlara göre daha düşük olduğuna işaret eder. Ancak yapılan istatistiksel değerlendirme, puan ortancalarındaki bu farklılığın anlamlı olmadığını ortaya koymuştur (her bir alt boyut için p>0,05, bkz: Tablo 4).

Katılımcıların anne ve babalarının eğitim durumlarına göre Flört Şiddeti Tutum Ölçeği alt boyutlarına bakıldığında, puan ortancalarında çok belirgin bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Yapılan istatistiksel analizlerde bu belirsiz farklılığın anlamlı bir ilişkiye işaret etmediği ortaya konmuştur (her bir alt boyut için $p>0,05$, bkz. Tablo 4). Ancak genel olarak puan ortancaları değerlendirildiğinde, EUFŞ'e yönelik farkındalığın EUPŞ'e göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Erkek ve kadının uyguladığı flört şiddeti tutumları karşılaştırıldığında ise erkeğin uyguladığı şiddet tutumlarına yönelik farkındalığın kadının uyguladığı tutumlara yönelik farkındalığa göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Eskişehir'deki ikamet durumuna göre Flört Şiddeti tutum puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Tablo 4'te görüldüğü üzere, Kruskal Wallis testi sonucuna göre flört şiddeti alt boyutlarına yönelik puan ortancalarının Eskişehir'deki ikamet şekline göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözükmemektedir (Her bir tutum alt boyutu için $p>0,05$)

Flört Şiddeti tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortancaları, katılımcıların öğrenim gördükleri fakülterlere göre değerlendirildiğinde ciddi bir farklılık görülmemektedir. Diğer yandan EUPŞ ve EUFŞ puan ortancaları KUPŞ ve KUFŞ puan ortancalarına göre daha düşük olup erkeğin uyguladığı şiddet türlerine karşı farkındalığın fakülteler bazında da kadının uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Edebiyat, Eğitim, İletişim, Mimarlık ve Tasarım ve Mühendislik Fakültelerinde okuyan katılımcıların EUPŞ ve EUFŞ puan ortancaları diğer fakültelerde okuyan katılımcıların puan ortancalarına göre kısmi olarak daha düşüktür (bkz. Tablo 4). Farklı bir ifadeyle, bu fakültelerde okuyan katılımcıların EUPŞ ve EUFŞ alt boyutlarında daha yüksek bir farkındalığa sahip olduğu söylenebilir.

Ancak yapılan istatistiksel değerlendirmede katılımcıların öğrenim gördükleri fakülterlere göre EUPŞ, EUFŞ ve KUPŞ puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$, bkz. Tablo 4). Flört şiddeti alt boyutlarından KUFŞ puan ortancalarının fakülterlere göre anlamlı bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ne var ki bu boyut için hangi fakülteler arasında anlamlı farklılığın olduğunu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U ve hipotez testleri sonucunda katılımcıların puan ortancaları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (anlamlılık düzeyi Bonferroni düzeltmesi uygulanarak $p<0,0008$ kabul edilmiştir).

Tüm bu veriler ışığında söylenebilir ki, duygusal ilişkilerde erkeğin ve kadının uyguladığı ve kişinin özgürlüğünü, bireyselliğini, fiziksel bütünlüğünü psikolojik ve fiziksel sağlığını bozacak şiddet eylemlerine karşı katılımcı öğrenciler yüksek oranda bir farkındalık seviyesine sahiptir. Diğer yandan erkeğin uyguladığı psikolojik şiddet ve kadının uyguladığı fiziksel ve

psikolojik şiddet erkeğin uyguladığı fiziksel şiddetten daha katılımcılar tarafından daha fazla kabul edilebilirdir.

Toplumsal Cinsiyet Tutumunun Flört Şiddeti Algısı ile İlişkisi

Erkeği Üstün Gören ve Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan cinsiyetçi tutum, EUPŞ, EUFŞ, KUPŞ ve KUFŞ arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Toplumsal Cinsiyet ve Flört Şiddeti Tutum Puan Ortancaları Arasındaki İlişki

Cinsiyetçi Tutum	Flört Şiddeti	EUPS	EUFŞ	KUPS	KUFŞ
EÜGA	Spearman r	,491	,432	,376	,325
	P	,000	,000	,000	,000
KEBKA	Spearman r	,542	,425	,419	,418
	P	,000	,000	,000	,000

*Korelasyon $p < 0,001$ düzeyinde anlamlıdır

Erkeği üstün gören cinsiyetçi tutum ve EUPŞ ($r = ,491$, $p = ,000$), EUFŞ ($r = ,432$, $p = ,000$), KUPŞ ($r = ,376$, $p = ,000$) ve KUFŞ ($r = ,325$, $p = ,000$) arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (bkz. Tablo 5). Yani katılımcıların erkeği üstün gören cinsiyetçi davranış tutum puanı ve flört şiddetinin alt boyutlarına ilişkin tutum puanları orta düzeyde güçlü seviyede birlikte ve anlamlı bir şekilde artmaktadır.

Kadını bağımlı kılan cinsiyetçi tutum ve flört şiddetinin alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında da benzer bir durumun varlığı söz konusudur. Kadını bağımlı kılan cinsiyetçi tutum ve EUPS ($r = ,542$, $p = ,000$), EUFS ($r = ,425$, $p = ,000$), KUPS ($r = ,419$, $p = ,000$) ve KUFŞ ($r = ,418$, $p = ,000$) arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (bkz: Tablo 5). Yani katılımcıların kadını bağımlı kılan cinsiyetçi davranış tutum puanı ve flört şiddetinin alt boyutlarına ilişkin tutum puanları orta düzeyde birlikte ve anlamlı bir şekilde artmaktadır. Bu bulgulardan yola çıkarak söylenebilir ki, toplumsal cinsiyete yönelik tutum ve farkındalığın yükselmesi, flört şiddetine yönelik tutumu da etkilemekte ve önleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından araştırma bulguları göstermektedir ki katılımcıların dikkate değer oranı toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığına sahiptir. Katılımcılar açık bir şekilde cinsiyetçi iş bölümü, iş hayatında cinsiyetçi ayrımcılık ve cinsiyetçi önyargıları reddedici bir tutum sergilemişlerdir. Dolayısıyla araştırmanın önemli bir sonucu, katılımcı öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bir tutuma sahip olduklarını göstermesidir.

Ancak toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının bazı maddelerde yüksek çıkması genel bir duruma işaret etmez. EÜGA ifadelerinden “Erkek kadına göre olaylara daha mantıklı yaklaşır” ve “kadının erkekten çok para kazanması kadın erkek arasındaki ilişkiyi bozar”, “kadın görüşeceği kişiler için kocasının onayını almalıdır” ifadelerine kesinlikle katılmama ve katılmama oranı diğer ifadelere göre daha düşüktür (% 61, % 66). Mevcut veriler değerlendirildiğinde, ankete katılan üniversite öğrencilerinin kamusal alanı erkekle özel alanı kadınla ilişkilendiren, geleneksel cinsiyetçi rolleri içeren ifadelere büyük oranda katılmadıkları görülmektedir. Bununla birlikte mantıklı ve akılcı davranma konusunda erkeklerin üstün olduğunu, kadının gelirinin fazla olmasının ilişki için sakıncalı olduğunu ve kadının sadece eşinin onay verdiği kişilerle görüşmesi gerektiğini ifade eden görüşlere katılmama oranı görece düşüktür. Bu durum, toplumsal cinsiyetçi bakış açısının özellikle ilişki bağlamında kısmen etkili olduğunu göstermektedir. Ancak hem özel alandaki iş bölümü hem de mesleki açıdan toplumsal cinsiyetçi bir bakış açısının katılımcı üniversite öğrencileri arasında hâkim olmadığı açıktır.

Tüm bu veriler ışığında söylenebilir ki, kadınların toplumsal yaşama, kamusal alana bağımsız özgür bireyler olarak katılmaları, entelektüel ve profesyonel yeteneklerini geliştirmeleri konularında öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair farkındalığı yüksektir. Ne var ki, iki kişi arasındaki ilişki bağlamında düşünüldüğünde, erkeklerin üstün ve kadınların bağımlı konumunun reddi daha düşük oranlarda kalmıştır. Makro ölçekli toplumsal sorunlar kapsamında cinsiyetçi yargılara karşı öğrencilerin farkındalığının güçlü olması, ancak romantik ilişkiler bağlamında aynı ölçüde farkındalık göstermemeleri araştırmanın temel problemi açısından kritik bir bulgudur.

Araştırma bulguları mevcut literatür ışığında değerlendirildiğinde ortaya çıkan diğer bir nokta da kadın ve erkek katılımcıların hem toplumsal cinsiyet eşitliğine hem de flört şiddetine yönelik farklı duyarlılık seviyelerinde olmalarıdır. Üniversite öğrencileriyle yapılan benzer araştırmalarla paralel şekilde (bkz: İftar ve Güler, 2020, Çoban vd., 2020, Karatay vd., 2018, Süneci vd., 2016), kadın katılımcıların flört şiddetine yönelik farkındalıkları erkeklerden daha yüksektir. Kadın katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği ve flört şiddeti konusunda daha yüksek bir farkındalık seviyesine sahip olmaları günlük hayatta bu konulardaki deneyimlerin farklılaşmasıyla, farklı bir ifadeyle, toplumsal cinsiyetçi kalıplar tarafından kısıtlanma ve flört şiddetine maruz kalma bakımından daha dezavantajlı konumda olmalarıyla ilişkilendirilebilir. Zira, alandaki diğer çalışmaların bulgularının da gösterdiği gibi, ağırlıklı olarak şiddete maruz kalan taraf kadınlardır (Polat vd., 2016; Hatipoğlu, 2010; Schiff ve Zeira, 2005; Rivera-Rivera vd., 2007; Munoz-Rivas vd., 2007).

Mevcut ampirik çalışmalarla örtüşen diğer bir bulgu da erkeklerin yakın ilişkilerde uyguladığı fiziksel şiddetin kabul seviyesi erkeklerin uyguladığı psikolojik şiddetin kabul seviyesinden düşük çıkmasıdır. Öğrencilerin yaklaşık % 90'ı, itmek, yumruk, tokat gibi erkeklerin uyguladığı fiziksel şiddet biçimlerinin herhangi bir mantıklı açıklamasının olamayacağını savunurken, sosyal yaşamı kısıtlama, alay etme, tehdit, sözlü taciz, kıyafete vb. karışma gibi psikolojik şiddet biçimlerini kabul edilemez bulanların oranı % 70-80'lerde kalmıştır (benzer bulgular için bkz. Karatay vd., 2018, Sünnetçi vd., 2016). Sunulan bulgularının da gösterdiği üzere, özellikle fiziksel şiddete göre daha az görünür olan ancak kişilerin sosyal hayatını, yaşam kalitesini oldukça etkileyen psikolojik şiddete yönelik farkındalık gençler arasında görece düşüktür. Sevgililik sürecinde normalleştirilebilme riski taşıyan kıskançlık, kısıtlama, bağırma gibi birtakım davranışların şiddet davranışı olduğu ve ilerde fiziksel şiddet davranışlarının da habercisi olabileceği konusunda farkındalık yaratılması gerekli görülmektedir.

Yapılan bu araştırmanın gösterdiği üzere, kadınların uyguladığı fiziksel şiddetin kabul edilme düzeyi ile erkeğin uyguladığı fiziksel şiddetin kabul edilme düzeyi farklıdır. Örneğin, “Bir kadın, sevgilisi ne yaparsa yapsın asla ona vurmamalıdır” vb. ifadelerle katılım oranı %78’ken benzer ifadenin erkekler için olan katılım oranı %96’dır. Anketin yüz yüze gerçekleştirilen pilot çalışmasında katılımcıların, kadının savunma amaçlı davranışlarını fiziksel şiddet olarak değerlendirip değerlendiremeyeceği sorusunun yöneltmesi, söz konusu farklılığı da açıklar niteliktedir. Nitekim, bu veri katılımcıların gözünde flört şiddetinin en azından fiziksel şiddet boyutunda simetrik olmadığına işaret etmektedir. Dolayısıyla, bu bulgu da feminist yaklaşımın, flört şiddetinin simetrik olarak düşünülmemesi ve kadınların uyguladığı fiziksel şiddetin niteliksel olarak erkeklerin fiziksel şiddetinden farklı olduğu tartışmasını ampirik olarak destekler niteliktedir.

Son olarak söylenebilir ki toplumsal cinsiyetçi tutum ve flört şiddeti tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla, gençlerin flört döneminde maruz kaldıkları ve uyguladıkları şiddet davranışlarının azalmasına yönelik çalışmalar kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik duyarlılığın artırılmasının da önemli olduğu görülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek çalışmalar, yaşamın ilerleyen dönemlerinde kurulacak evlilik ve aile içinde yaşanması olası şiddetin önlenmesinde de etkili olacaktır.

Yazarın Notu

Bu çalışma Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından kabul edilen 1910E161 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir (This study was supported by Anadolu University Scientific Research Projects Commission under the grant no: 1910E161).

Kaynakça

- Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2018). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet* (İkinci Baskı). İstanbul: Punto Baskı.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T. ve Temel, F. (2008). *Ankara’da İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarında Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının Ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Teknik Rapor. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/flort_siddeti.pdf. Erişim Tarihi: 06.06.2018.
- Çoban, A., Kızılca Çakalöz, D., Irmak, A. (2020). *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Öğrencilerinin Flört Şiddet Kapsamındaki Davranışlara İlişkin Görüşleri*. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 4 (2), 100-106.
- Dardis, C. M., Dixon, K., Edwards, K. M., Turchik, J. (2015). An Examination of the Factors Related to Dating Violence Perpetration Among Young Men and Women and Associated Theoretical Explanations: A Review of the Literature. *Trauma, Violence and Abuse*, 16(2), 136-152.
- DeKeseredy, W.S., Schwartz, M.D. (2013). *Male Peer Support and Violence against Women : The History and Verification of a Theory*. Boston: Northeast University Press. Erişim: <http://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/07/arastirma-raporu.pdf>.
- Foshee, V.A., Bauman, E. K., Linder, F., Rice, J., Wilcher, R. (2007). Typologies Of Adolescent Dating Violence Identifying Typologies Of Adolescent Dating Violence Perpetration. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(5), 498-519.
- Gelles, R.J. and Straus, M.A. (1979). Determinants of Violence in the Family: Toward a Theoretical Integration. *Theories about the Family* Burr, W.R., Hill, R., Nye, F.I. and R.I.L., (Ed). Free Press, New York.
- Gözütok, F.D., Toraman, Ç., Acar-Erdol, T. (2017). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeğinin (TCEÖ) Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1036-1048.
- Hatipoğlu, Ü. S. (2010). *Başkent Üniversitesi Öğrencilerinde Flört Şiddeti Prevalansı Anketi* (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.

- İftar, H. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutum ve Davranışları*. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Johnson, M. P. (2010). Langhinrichsen-Rolling's Confirmation of the Feminist Analysis of Intimate Partner Violence: Comment on "Controversies Involving Gender and Intimate Partner Violence in the United States". *Sex Roles*, 62 (3-4), 212-219.
- Karabulut, M., Öztürk, N. (2017). *Şiddet Bir Sınırı Aşmaktır: Gençlerin Toplumsal Cinsiyet ve Flört Şiddeti Algılarına Yönelik Araştırma Raporu*, İstanbul: Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği.
- Karatay, M., Karatay, G., Güraraslan Baş, M., Baş, K. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine İlişkin Tutum ve Davranışları. *STED*, 27(1), 62-71.
- Langhinrichsen-Rohling, J. (2010). Controversies involving gender and intimate partner violence in the United States. *Sex Roles: A Journal of Research*, 62(3-4), 179-193.
- Lawson, J. (2012). Sociological Theories of Intimate Partner Violence. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22:5, 572-590.
- Makepeace, J. M. (1981). Courtship Violence Among College Students. *Family Relations*, 30(1), 97-102.
- Munoz-Rivas, M.J., Grana, J.L, O'Leary, D., Gonzalez, M.P. (2007). Aggression in Adolescent Dating Relationships: Prevalence, Justification, and Health Consequences. *Journal of Adolescent Health*, 40(4), 298-304.
- Polat, Y., İpekçi, N., Yurdagül, G., Öztürk, M., Tatlı, S., Yavuzekinci, M. (2016). Sağlık Hizmetleri meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Flört Şiddeti Prevalansının Belirlenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (3), 361-380.
- Price, E.L., Byers, E.S. (1999). The Attitudes Towards Dating Violence Scales: Development And Initial Validation, *Journal Of Family Violence*, 14 (4), 351-375.
- Rivera-Rivera, L., Allen-Leigh, B., Rodríguez-Ortega, G., Chávez-Ayalaa, R. Lazcano-Poncec, E. (2007). Prevalence And Correlates Of Adolescent Dating Violence: Baseline Study Of A Cohort Of 7960 Male And Women Mexican Public School Students. *Preventive Medicine*, 44(6), 477-484.
- Ritzer, G., Stepnisky, J. (2014). *Sociological Theory*, McGraw-Hill.
- Schiff, M., Zeira, A. (2005). Dating Violence And Sexual Risk Behaviors İn A Sample Of At-Risk Israeli Youth. *Child Abuse & Neglect*, 29(11), 1249-1263.

- Stark, E. (2010). Do Violent Acts Equal Abuse? Resolving the Gender Parity/Assymetry Dilemma. *Sex Roles*, 62(3-4), 201-211.
- Straus, M. A. (1979). Measuring Intrafamily Conflict and Violence: The Conflict Tactics (CT) Scales, *Journal of Marriage and the Family*, 41(1), 75-88.
- Sünetçi, B., Say, A., Gümüštepe, B., Enginkaya, B., Yıldızdoğan, Ç., Yalçın, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 16(1), 56-83.
- Taşdemir-Afşar, S. (2015). Türkiye’de Şiddetin Kadın Yüzü. *Sosyoloji Konferansları*, 52, 715-753.
- Walby, S. (2016). *Patriyarka Kuramı*. Çev. H. Osmanoğlu. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Wekerle, C. ve Wolfe, D.A. (1999). Dating Violence In Mid-Adolescence: Theory, Significance, And Emerging Prevention Initiatives, *Clinical Psychology Review*, 19(4), 435–456.
- Winstok, Z. (2013). *Partner Violence: A New Paradigm for Understanding Conflict Escalation*. New York: Springer.
- World Health Organization. (2002). “World Report on Violence and Health”. Geneva: World Health Organization Publications.
- Yıldırım, S. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Toplumsal Cinsiyet Tutumlarının Flört Şiddetine Yönelik Tutumlarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yumuşak A., Şahin, R. (2014). Flörtte Şiddete Yönelik Tutum Ölçeklerinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 233-252.